

GOTOWOŚĆ SZKOLNA DZIECKA

Gotowość szkolna dzieci to dojrzałość do podjęcia nauki szkolnej w wielu obszarach: emocjonalnym, społecznym, intelektualnym, językowym i motorycznym. Dziecko, zaczynając edukację, musi sprostać nowym wymaganiom i oczekiwaniom związanych ze zmianą dominującej formy aktywności z zabawy na naukę. Aby stawić im czoła powinno osiągnąć odpowiedni poziom rozwoju, który wiąże się ze zdobywaniem i umiejętnością stosowania wiedzy, osiąganiem samodzielności i niezależności, ale także udziałem w życiu grupy.

Co zatem powinno umieć dziecko, które idzie do szkoły?

1. **Dojrzałość emocjonalno-społeczna** oznacza, że dziecko:

- nawiązuje kontakty z innymi, potrafi funkcjonować i współpracować w grupie,
- potrafi walczyć o swoją pozycję w grupie i o respektowanie swoich praw,
- posiada adekwatną do wieku umiejętność panowania nad emocjami i kontrolowania ich, reaguje adekwatnie do sytuacji,
- rozumie proste sytuacje społeczne i wie, co jest dobre, a co złe,
- przestrzega zasad i reguł,
- nie okazuje nadmiernego lęku, nie złości się często, nie unika samodzielnych zadań, nie obraża się, gdy coś się nie udaje - próbuje jeszcze raz.

2. **Dojrzałość umysłowa** przejawia się w takich aspektach jak:

- zainteresowanie nauką czytania, pisanie, liczenia,
- umiejętność skupienia uwagi na jednej czynności,
- ciekawość, dziecko pyta o przyczyny obserwowanych zjawisk,
- odpowiednio rozwinięta pamięć oraz percepcja wzrokowa (wyszukiwanie szczegółów na obrazku, wskazywanie różnic na obrazkach, zapamiętywanie informacji wzrokowych, układanie puzzli, dobieranie w pary przedmiotów lub obrazków, klasyfikowanie ich według narzuconej zasady),
- zdolność doprowadzania rozpoczętej pracy do końca i wykazywania zainteresowania rezultatami własnych działań,
- adekwatny do wieku zasób wiedzy o środowisku społeczno-przyrodniczym (dziecko umie między innymi powiedzieć, jak ma na imię i nazwisko, ile ma lat, gdzie mieszka, wymienić pory roku, nazwy dni tygodnia),
- myślenie logiczne i intuicja matematyczna (dziecko przelicza do 10 i rozumie dodawanie i odejmowanie jako przybyło/ubyło).

3. **Dojrzałość językowa** oznacza, że:

- mowa dziecka jest poprawna, wyraźna, wypowiada się zdaniami,
- nie pojawiają się problemy ze zrozumieniem przekazywanych poleceń,
- potrafi abstrahować głoski w wygłosie i nagłosie słyszanych słów,
- głośkuje i dzieli proste słowa na sylaby,

- wskazuje słowa rymujące się,
- zapamiętuje teksty piosenek i wierszyków, ról w przedstawieniach.

4. **Dojrzałość motoryczna** to ogólna sprawność ruchowa, w tym manualna, koordynacja ruchowa czy koordynacja ruchowo-wzrokowa. Dziecko powinno:

- wykazywać takie umiejętności jak utrzymanie równowagi stojąc na jednej nodze, bieganie, skakanie obunóż i na jednej nodze, chodzenie po schodach krokiem naprzemiennym,
- wykazywać pewną odporność na zmęczenie,
- być w stanie wysiedzieć podczas sytuacji zadaniowej ponad 30 min,
- wskazać lewą i prawą stronę ciała,
- wykonać podstawowe czynności samoobsługowe (samodzielnie je, ubiera się, korzysta z toalety, zapina guziki i zamki),
- posługiwać się przyborami szkolnymi (do rysowania, malowania, pisania, wycinania),
- rysować po śladzie, odwzorować proste figury.

Gotowość szkolna w dużej mierze zależy od harmonijnego rozwoju dziecka we wszystkich wymienionych wyżej obszarach.

Ocena gotowości szkolnej pomaga stwierdzić, czy dziecko jest gotowe do pójścia do szkoły, czy też nie. Ważnym narzędziem badawczym jest obserwacja zachowania dziecka przez nauczyciela przedszkola. Zdolność dziecka do podjęcia nauki szkolnej może być oceniana również przez wykonanie badania (specjalnych testów) w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Kiedy dziecko nie jest gotowe na rozpoczęcie nauki w szkole?

Aktualnie obowiązkiem szkolnym objęte są dzieci kończące 7 lat. Te, które mają 6 lat, mogą pójść do pierwszej klasy, ale już nie muszą. Rodzic, który ma wątpliwości w odniesieniu do dojrzałości szkolnej swojego dziecka powinien zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej. Na podstawie opinii specjalistów może wnioskować o odroczenie rozpoczęcia realizacji obowiązku szkolnego na jeden rok. Wskazaniem do odroczenia dziecka od obowiązku szkolnego jest również posiadanie przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (z uwagi na niepełnosprawność intelektualną, ruchową, sprzężoną, całościowe zaburzenia rozwoju - spektrum autyzmu, w tym zespół Aspergera). Te dzieci mogą uczyć się w oddziałach przedszkolnych do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 9 lat.

W większości przypadków dziecko samoistnie dorasta do roli ucznia. Są jednak dzieci, którym trudno jest osiągnąć dojrzałość szkolną. One wymagają dodatkowych zajęć, by usprawnić zaburzone funkcje. Pracę z nimi warto rozpocząć od badań w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Kiedy zgłosić się na badanie? Zawsze kiedy rodzice są zaniepokojeni rozwojem swojej pociechy lub gdy wychowawca nalega na przeprowadzenie takich badań. Wskazaniem do odroczenia obowiązku szkolnego jest nieukończony rozwój mowy, niedojrzałość

emocjonalna, problemy z koncentracją uwagi, zaburzenia percepcyjno-motoryczne, choroba utrudniająca naukę lub opóźniony rozwój intelektualny dziecka.

Wystarczy złożyć wniosek o badanie w poradni psychologiczno-pedagogicznej znajdującej się w powiecie, w którym mieszka dziecko (jeśli nie uczęszcza do przedszkola) lub do poradni, z którą współpracuje przedszkole lub szkoła. Ważne, by dołączyć do niego opinię wychowawcy z przedszkola i zgłosić się na badanie (w publicznych poradniach jest ono bezpłatne). W poradni z dzieckiem będzie pracował psycholog, pedagog, a w pewnych przypadkach także logopeda. Zespół specjalistów przeprowadzi różnorodne testy, które pomogą określić, jak przebiega rozwój dziecka, czy jest ono gotowe do podjęcia nauki i jakie zajęcia mogą pomóc mu w osiągnięciu dojrzałości szkolnej.

opracowała
mgr Joanna Bukowska- Golak – pedagog specjalny